

Kommentar | Kunstig intelligens

Kjære student: KI-verktøy lurar oss begge, men det er deg det går ut over

Inga Strømke

Førsteamanuensis, Norwegian Open AI Lab, NTNU

Lytt igjen • 7 minutter

1X

Illustrasjon: Christian Bloom

Med KI-verktøy kommer de flinke til å bli enda flinkere, og de dårlige kommer til å bli flere.

Publisert: 25.02.2024 20:00

Aftenposten

I jobben min lærer jeg opp to vidt forskjellige vesener: studenter innen datateknologi, og kunstig intelligens-modeller (KI). Og selv om det er noen forskjeller mellom dere, er det jammen noen likheter også.

Både mennesker og KI-modeller trenger erfaringer å lære fra og en vurdering av læringsutbyttet. Men forskjellene mellom dere gjør det mye enklere å vurdere læringen til en KI-modell enn en menneskelig student.

Artikkelen fortsetter under annonsen

KI-modeller trenger ikke å motiveres, og det er utvetydig hvilken oppgave de skal utføre. ChatGPT skal skrive tekst. AlphaZero skal spille sjakk. Dall-E skal lage bilder. AlphaFold skal beregne proteinstrukturer.

Dere studenter skal derimot tilegne dere evner som kan brukes til å løse problemer vi ikke aner hva kommer til å være, i fremtiden.

Dere skal fungere i et samfunn i stadig endring, bidra til å løse enorme problemer som klimakrisen og energimangel, opprettholde et velfungerende demokrati og leve et lykkelig liv. Ja, og så skal dere fungere i en digital verden der hva som helst kan være falskt og KI-generert.

Heldigvis er det ikke jeg som skal lære dere alt dette. Men til sammen kommer årene dere tilbringer i utdanningssystemet, til å prege alle disse områdene.

Kronen på verket etter endt utdanning er en grad, og den oppnår dere etter løpende å ha blitt vurdert gjennom hele utdanningen.

Umulig å bevise

Men hvordan skal jeg vurdere læringen deres nå som det er umulig for meg å vite om dere har brukt KI-verktøy til å skrive alt fra kode til rapporter?

For ja, det er bokstavelig talt umulig å bevise at noen har brukt generativ KI til å skape en tekst, en kodesnutt, et bilde eller en lydfil med mindre KI-verktøyet selv lager et vannmerke.

Artikkelen fortsetter under annonsen

Det er langt ifra alle verktøyene som lager vannmerker, og pr. i dag er disse dessuten enkle å fjerne. Videre holder det ikke om en lærer eller sensor sier «det er 99 prosent sannsynlig at denne teksten er skrevet av ChatGPT». Skal du ta noen for juks, må du kunne påvise det med sikkerhet.

Når vi snakker om KI-verktøy i utdanningen, handler 90 prosent av diskusjonene om vurdering. Det er synd, for det viktigste for meg er at dere lærer. Men rart er det ikke, for vurderingen forteller meg hva dere har lært - i alle fall innenfor dagens system.

Stor samfunnsomveltning

Kunstig intelligens har særlig i løpet av de siste to årene markert seg som en disruptiv teknologi, altså en teknologi som fører til stor samfunnsomveltning. En interessant egenskap ved disruptive hendelser er at ting som før var implisitte, blir eksplisitte.

Norge under pandemien er et godt eksempel på dette. Det ble åpenbart at skolen er en viktig sosial arena og hvor avhengige vi er av utenlandske arbeidere.

Disse implisitte faktumene ble brått eksplisitte og krevde at vi forholdt oss til dem. Det samme gjør kunstig intelligent teknologi med skole- og utdanningssektoren vår nå:

Vi har lenge brukt vurdering av studenters produkter for å måle læring. Den implisitte antagelsen om at evnen til å skape et produkt er en god målestørrelse på kunnskapen studenten har tilegnet seg, er ikke lenger gyldig når studenten bruker KI-verktøy.

Målet med høyere utdanning

En interessant likhet mellom mennesker og KI-modeller som lærer, er at begge gjør hva enn som gir belønning. Og KI-sikkerhetsforskning har pekt på at blind optimalisering mot belønning kan føre til enorme problemer.

Artikkelen fortsetter under annonsen

Et tullete tankeeksperiment som illustrerer dette, innebærer en intelligent vaskerobot som får belønning så lenge boligen holdes ren. Vaskeroboten oppdager raskt at barn og hunder fører til mest urenhet og bestemmer seg derfor for å kvitte seg med både barn og hunder. Det eksplisitte målet om en ren bolig oppnås, men på bekostning av noe langt viktigere: det implisitte målet om at ingen i husstanden skal ofres.

Det er når det eksplisitte målet står i konflikt med det implisitte målet at ting blir virkelig spennende.

Utdanningssektoren lider, som Tore Wig skriver i [Morgenbladet](#), «under et økende fokus på gjennomstrømming og avlagte studiepoeng». Uansett hvor mye jeg fokuserer på at studentene mine skal lære, handler utdanningssektorens eksplisitte mål om vurdering.

Vi skal lage flest mulig studenter med høyest mulig grader. Men hva er egentlig målet med høyere utdanning: er det å dele ut kunnskap eller å dele ut mastergrader?

Inntil nylig var en godt skrevet tekst et tegn på skriveferdigheter og en kodesnutt et tegn på programmeringsevner. Slik er det ikke lenger. Utdanningssektoren må ta inn over seg hvor store endringer som potensielt kan bli nødvendige for å motivere til læring og muliggjøre vurdering av tilegnet kunnskap.

Bruke verktøyene riktig

Kjære student. Du tilhører den første generasjonen mennesker som aldri kommer til å være bedre enn verktøyene våre. Du kommer aldri til å ha lest like mye tekst som ChatGPT er trent på, til å kunne skape et like stort mangfold bilder like raskt som Dall-E, eller ha sett like mange eksempler på programkode som Copilot.

Dette kan være nedslående og demotiverende ved første øyekast, men det betyr også at potensialet for problemløsning og skaping aldri har vært større. Du tilhører den første generasjonen problemløsere som ikke vil være begrenset av menneskelig intelligens.

Artikkelen fortsetter under annonsen

Aftenposten

Hvis du bruker verktøyene riktig, kan du få et læringsutbytte som kun undervisning med privatlærer kan måle seg med. Men hva som ligger i «bruke riktig», er det ingen som vet ennå. Dette må vi som samfunn finne ut, og prosessen vil være umulig å gjøre risikofritt.

Men én ting er jeg sikker på: Jo mindre kunnskap du har på et område, jo større er sannsynligheten for at et KI-verktøy vil gi deg illusjonen av å ha lært noe, uten at du egentlig har lært noe som helst.

Røsker i samfunnets røtter

Jeg er ikke bekymret for at verdens professorer skal bli dårligere i fagene sine på grunn av kunstig intelligens. Jeg er også lite bekymret for at master- og doktorgradsstudenter skal la KI-verktøy gjennomføre vitenskapelige eksperimenter for dem.

Men jeg er fryktelig bekymret for at første- og annetårsstudenter skal tro at de har lært noe idet diverse KI-verktøy hjelper dem litt for godt gjennom øvinger og innleveringer.

Med KI-verktøy kommer de flinke til å bli enda flinkere, og de dårlige kommer til å bli flere.

Disruptive hendelser røsker i samfunnets røtter. Tilgangen til intelligent teknologi krever at vi reflekterer over hva vi egentlig prøver å oppnå med målene vi har satt oss.

For å klare dette må vi innse at det ikke bare handler om verktøyene vi får tilgang til, men hva vi blir gjennom å bruke dem.

Vis kommentarer

Som abonnent kan du dele en artikkel gratis med en som ikke er abonnent!

Gi bort

Tips oss

Send innlegg

Les videre

Debatt | 8. februar

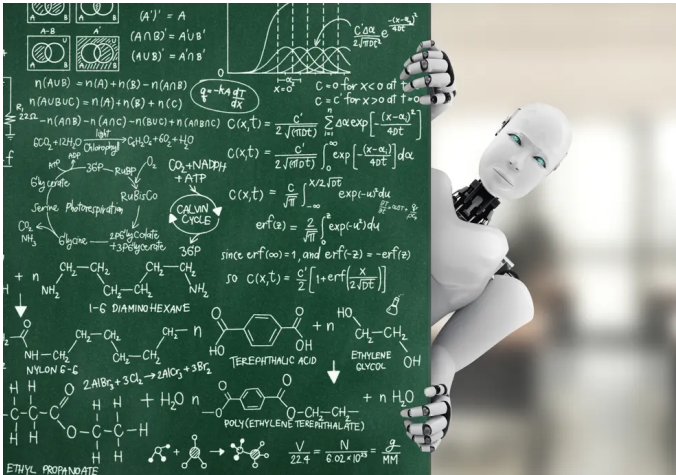

Norge | 13. februar

Debatt | 13. februar

Nei, Oslo-lærerne er ikke blitt opplært i kunstig intelligens

Debatt | 12. februar

Det minner litt om foreldre som sender med 14-åringer vin på fest

- Kunstig intelligens
- Utdanning
- Student

ANNONSE

ANNONSE FRA HOLMENKOLLEN SKIFESTIVAL

Bli med i super-teamet av frivillige i Kollen!

Mest lest akkurat nå

		
2	Politikk I dag 10:42 Sterke protester mot ny barnehagelov. Landets eldste barnehage kan gå konkurs.	
3	Verden I dag 11:31 Her spyler rasende bønder gjødsel på politiet. Ser det største opprøret på mange år.	
4	Oslo I dag 11:53 Jadda! Endelig er det vår! Eller?	
5	Norge I går 21:50 Noen få menn har tilgang til alle jentene, sa FpU-lederen. Nå legger han seg flat.	

Tilbake til forsiden

Sjefredaktør og adm. direktør: Trine Eilertsen
Nyhetsredaktør: Tone Tveøy Strøm-Gundersen
Politisk redaktør: Kjetil B. Alstadheim
Featureredaktør: Lillian Vambheim
Kulturredaktør: Cecilie Asker
Debattredaktør: Erik Tornes
Utviklingsredaktør: Jostein Larsen Østring
Redaktør avis og forlag: Audun Solberg
Tilsynsorgan: Medietilsynet

Tips Aftenposten
Send inn debattinnlegg
Logg over rettelser i Aftenposten

Kundeservice
Annonser i Aftenposten
Personvernpolicy
Informasjonskapsler

Alt innhold er [opphavsrettslig beskyttet](#). © Aftenposten. Aftenposten arbeider etter [Vær Varsom-plakatens](#) regler for god presseskikk. Aftenposten har ikke ansvar for innhold på eksterne nettsider som det lenkes til. Kopiering av materiale fra Aftenposten for bruk annet sted, crawling, skraping, indeksering (for eksempel tekst og datamining) er ikke tillatt uten avtale.

Aftenposten sentralbord: [Tlf. 22 86 30 00](tel:22863000) – Adresse: [Akersgata 55, 0180 Oslo](#)